

Welk WPNR-artikel is bijgebleven?

WAT VINDT U DAAR NU VAN?

150 jaar! Zolang bestaat het *Weekblad voor Privaatrecht, Notariaat en Registratie (WPNR)* dit jaar. De mijlpaal werd gevierd op het jubileumcongres op 23 januari. Hier werd vooral naar de toekomst gekeken. Maar welk artikel heeft gezorgd voor een wetwijziging, roering in de media of een flinke discussie in het notariaat? Drie redactieleden vertellen welk artikel zij nooit zijn vergeten en waarom.

| BEELD Roel Ottow

Paul Vlas

ADVOCaat-GENERAAL HOGE RAAD

‘Wat betreft het internationaal privaatrecht zijn de bijdragen van de Leidse hoogleraar E.M. Meijers (1880-1954) van grote betekenis geweest. Ik besteedde in *WPNR 2019/7222* hieraan aandacht. Meijers heeft voor de afwikkeling van internationale nalatenschappen de toepassing bepleit van de wet van de laatste woonplaats van de erflater. Had de erflater een buitenlandse nationaliteit en zijn laatste woonplaats in Nederland, dan moest Nederlands recht gelden voor de vereffening en de afwikkeling van het in Nederland gelegen vermogen. Dat was een bijzonder praktische regel die in het notariaat werd gevolgd. De regel is ongeschreven recht gebleven tot aan de inwerkingtreding van de Wet conflictenrecht erfopvolging op 1 oktober 1996 en is op 1 januari 2012 overgenomen in artikel 149 van Boek 10 Burgerlijk Wetboek. Door de komst van de Europese Erfrechtverordening met ingang van 17 augustus 2015 is de vereffening

KEIEN

en verdeling weer onderworpen aan de wet die van toepassing is op de erfopvolging. Volgens de verordening geldt bij gebreke van rechtskeuze de wet van de laatste gewone verblijfplaats van de erflater. Een andere auteur die van grote invloed is geweest, is notaris P.W. van der Ploeg. De angst van het Nederlandse notariaat dat ons Centraal Testamentenregister door de komst van het Haags Testamentsvormenverdrag 1961 lek zou worden, is door Van der Ploeg in *WPNR 1971/5121* vakkundig de kop ingedrukt, maar het zou nog tot 1981 duren voordat dit verdrag voor Nederland in werking zou treden. Meijers en Van der Ploeg: twee keien op het gebied van het internationaal privaatrecht.’ •

TWEE-DELING

Jaap Hijma

HOGLERAAR BURGERLIJK RECHT
UNIVERSITEIT LEIDEN

‘Het *WPNR* heeft in de anderhalve eeuw van zijn bestaan een schat aan belangrijke beschouwingen mogen plaatsen. Wat het overeenkomstenrecht betreft, denk ik bijvoorbeeld aan een prachtig artikel van J. Eggens, ‘Vormen van nietigheid en vernietigbaarheid van rechtshandelingen’ (*WPNR 1939/3629-3630*). In die dagen zijn de nietigheden een berucht onoverzichtelijk terrein. De heersende leer gaat uit van een indeling in drieën: absolute nietigheid, relatieve nietigheid en vernietigbaarheid. Eggens laat zien dat op die manier twee kwesties door elkaar heen lopen. Aan de ene kant is er de vraag naar de manier waarop de nietigheid intreedt; in dit perspectief staat nietigheid tegenover vernietigbaarheid. Aan de andere kant is er de vraag naar de omvang van de nietigheid, waarbij een andere onder-

RIVAATRECHT, GAAT DAT OVER TOILETTEN?

verdeling past: absolute nietigheid tegenover relatieve nietigheid. De oude – krakende – driedeling wordt zo vervangen door twee frisse, goed werkbare, tweedelingen. Hand in hand hiermee gaat een andere visie op de inhoud van het nietigheidsbegrip. Eggens schrijft dat een overeenkomst nietig is “indien en voorzoverre” het recht haar het beoogde rechtsgevolg onthoudt. In dit licht betekent het nietigheidsetiket niet langer een principiële diskwalificatie van de rechtshandeling, die tot het uitblijven van alle beoogde rechtsgevolgen leidt, maar gaat het om een meer open uitspraak over die gevolgen zelf. Dit inzicht opent de poort naar relativerende gedachten, die leiden tot allerlei tussenvormen tussen geldigheid en nietigheid, zoals conversie en convalescentie. Hoewel anno 2020 niet kan worden gezegd dat bij de nietigheden volledige rust is ingetreden, is wel zonneklaar dat Eggens’ WPNR-artikel dit terrein aanzienlijk rustiger heeft gemaakt. Een stevige winst!’ •

René van der Paardt

**EMERITUS HOGLERAAR FISCALE ECONOMIE
ERASMUS UNIVERSITEIT ROTTERDAM EN
BELASTINGADVISEUR BIJ AKD**

‘Als fiscalist is mijn belangstelling met name gericht op artikelen in WPNR die gaan over de heffing van overdrachtsbelasting en omzetbelasting. Een auteur die in de afgelopen jaren regelmatig publiceerde over deze onderwerpen is mr. J.C. van Straaten. Als auteur van het handboek *Wegwijs in de overdrachtsbelasting* waardoor veel studenten kennis hebben gemaakt met deze belasting, heeft hij met gezag over vele onderwerpen in het WPNR geschreven. Een artikel (in twee delen gepubliceerd) dat mij nog goed voor de geest staat, gaat over economische eigendom, bezit en verjaring. In het tweede deel, dat in WPNR 6909/997 is opgenomen, concludeert hij dat HR 9 september 2011, anders dan HR 21 juni 2000 een duidelijke opening biedt voor de verkrijgende verjaring door een economisch eigenaar. Met als gevolg dat deze economische eigenaar zonder heffing van overdrachts-

belasting ook juridisch eigenaar van een onroerende zaak kan worden. In veel gevallen was de verkrijging van de daaraan voorafgaande verkrijging van de economische eigendom ook niet belastbaar, omdat tot 30 maart 1995 (18.00 uur) alleen de verkrijging van de juridische eigendom belastbaar was. Na die datum, met onmiddellijke ingang bij persbericht dat terugwerkende kracht had – wat door het parlement is geaccordeerd –, is ook de verkrijging van de economische eigendom als belastbaar feit in de Wet op belastingen van rechtsverkeer (artikel 2, tweede lid) opgenomen. Aan de impasse van een gemankeerde eigendom is voor veel economische eigenaren door deze verkrijgende verjaring een eind gekomen en Van Straaten heeft in zijn lezenswaardige artikel de civiel- en fiscaalrechtelijke consequenties hiervan op heldere wijze uiteengezet.’ •